

PREDLOG
BEOGRADSKOG
CENTRA ZA
LJUDSKA PRAVA

**STRATEGIJA
ZA KOORDINISANO
DELOVANJE LOKALNIH
AKTERA U ZAŠTITI
MIGRANATA**

Beogradski centar
za ljudska prava

Biblioteka

Posebna izdanja

Beogradski centar
za ljudska prava

Izdavač

Beogradski centar za ljudska prava
Kneza Miloša 4, Beograd
Tel/fax: (011) 308 5328
e-mail: bgcentar@bgcentar.org.rs
www.bgcentar.org.rs

Za izdavača

Sonja Tošković

Autorka

Slavica Milojević

Urednici

Bogdan Krasić
Nikolina Milić
dr Vesna Petrović

Lektorka

Teodora Todorović Milićević

Priprema i štampa

Dosije studio, Beograd

Tiraž

100 primeraka

ISBN 978-86-7202-206-3

PREDLOG BEOGRADSKOG CENTRA
ZA LJUDSKA PRAVA

**STRATEGIJA ZA KOORDINISANO
DELOVANJE LOKALNIH AKTERA
U ZAŠTITI MIGRANATA**

Beograd • 2019

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Federal Department of Justice and Police FDJP
State Secretariat for Migration SEM

International Organization for Migration (IOM)
The UN Migration Agency

Istraživanja i objavljivanje ovog izveštaja omogućio je IOM. Publikacija je nastala u okviru projekta „Ka održivom modelu zaštite ranjivih kategorija migranata u Srbiji“ koji je finansiran od strane Vlade Švajcarske.

Ovo nije publikacija IOM. IOM ne odgovara za njen sadržaj niti ga nužno podržava. Svi izneti stavovi predstavljaju isključivo stavove autora ili izdavača i ne odražavaju nužno stavove IOM, Ujedinjenih nacija ili njenih država članica.

SADRŽAJ

Uvod	9
I. Aktuelni kontekst i izazovi na lokalnom nivou	13
1. Aktuelni kontekst migratornih kretanja u RS – izazovi i rizici	13
2. Izazovi na nivou jedinica lokalne samouprave	15
II. Politike i normativni okvir u zaštiti migranata u Srbiji	19
1. Obaveze proistekle iz međunarodnih pravnih akata na čiju se primenu obavezala RS	19
2. Strateški i normativni okvir RS u zaštiti migranata, s posebnim osvrtom na obaveze i odgovornosti lokalnih aktera	20
3. Sektorski zakoni i podzakonska akta u oblasti socijalne zaštite, zapošljavanja, zdravlja, obrazovanja i kulture, s posebnim fokusom na obaveze i odgovornosti na lokalnom nivou ...	21
3.1. Socijalna zaštita	21
3.2. Smeštaj	22
3.3. Obrazovanje	24
3.4. Zapošljavanje	26
3.5. Zdravstvena zaštita	28
3.6. Kultura	29

III. Koordinisano delovanje aktera u zaštiti migranata na lokalnom nivou.	31
1. Akteri u zaštiti migranata – nacionalni nivo	31
2. Akteri u zaštiti migranata – lokalni nivo.	32
IV. Ciljevi Strategije za koordinisano delovanje u zaštiti migranata.	35
V. Sprovođenje i praćenje primene strategije. .	41
VI. Očekivani ishodi koordinacije lokalnih aktera u zaštiti migranata.	51
VII. Koordinacija i izveštavanje	55

UVOD

Zaštita migranata zahteva kompleksan sistem u kojem različiti relevantni akteri koordinisano igraju svoje uloge. Tu se prvenstveno misli na državne organe i institucije, međunarodne i međuvladine organizacije, civilno društvo i privatni sektor. Uloga lokalne samouprave je još uvek nedovoljno razvijena u pogledu odgovora na migracije, ali predstavlja izrazito važnu komponentu koja se sve više prepoznaje u strateškim dokumentima i planovima.

Mogućnosti za uključivanje lokalne zajednice u zaštitu i integraciju migranata su brojne. Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) ističe da organi lokalne samouprave mogu odigrati značajnu ulogu u iniciranju ili davanju podrške za različite inicijative, kao i u koordinisanju i olakšavanju mera u pogledu integracije.¹ Pored toga, uloga organa lokalne samouprave podrazumeva i obezbeđivanje prostora za aktivnosti i povezivanje ljudi iz različitih zajednica, ali i povezivanje migranata s relevantnim organizacijama koje mogu da im pomognu da ostvare svoja prava.²

Kulturološki, verski, etnički i jezički faktori često stavljaju lokalne aktere u bolju poziciju u pogledu zaštite migranata od međunarodnih organizacija. Posebno značajnu ulogu u zaštiti ranjivih kategorija migranata imaju lokalne organizacije koje se bave zaštitom prava određenih ugroženih grupa. Recimo, lokal-

1 *Local Authorities' Migrant Integration Guide*, ODIHR/OSCE, 28. januar 2019. godine, dostupno na: <https://bit.ly/2nuHqpt>.

2 *ibid.*

ne organizacije koje pružaju podršku osobama sa invaliditetom mogu biti od velike pomoći u pogledu identifikovanja i upućivanja migranata sa invaliditetom na relevantne usluge na lokalnom nivou.³

Iako su osnovne humanitarne potrebe migranata na teritoriji Republike Srbije (RS) u velikoj meri ispunjene, izostalo je uključivanje zajednice u njihovo zbrinjavanje i integraciju, odnosno uključivanje u ekonomski, društveni i kulturni život RS. Istraživanje koje je Beogradski centar za ljudska prava sproveo u 2019. godini pokazalo je da većina migranata ne koristi usluge u zajednici. Otežavajuća je okolnost to što se mnogi prihvatni centri i centri za azil nalaze u izolovanim ili ekonomski devastiranim oblastima u kojima i ne postoje usluge socijalne zaštite. Komunikacija između migranata i lokalne populacije uglavnom se ostvarivala kroz uključivanje dece u obrazovni sistem i kroz aktivnosti nevladinih organizacija. Sistemskih pomaka gotovo da nije ni bilo.

Izazovi u pogledu delovanja lokalnih aktera u zaštiti migranata su brojni. Najčešći problem predstavlja potpuno odsustvo licenciranih usluga socijalne zaštite u velikom broju opština u kojima se nalaze prihvatni centri za migrante. Taj izazov zahteva sveobuhvatniji odgovor, imajući u vidu ograničen spektar usluga i za lokalno stanovništvo. Prema tome, potrebno je da lokalne samouprave bez odlaganja i, ukoliko je to potrebno, uz podršku civilnog sektora, što pre ojačaju sistem usluga na lokalnom nivou, koji bi svima omogućio da ostvare svoja prava na nivou lokalne zajednice u kojoj žive.

Lokalne samouprave bi takođe morale da uspostave dijalog i saradnju između migranata i lokalnog stanovništva prilikom usvajanja politika iz oblasti migracija na lokalnom nivou. Najznačajniju ulogu u tom pogledu imaju tela lokalne samouprave, a na prvom mestu lokalni saveti za migracije koji se sastoje od povereništva za izbeglice i migracije, organa starateljstva, Nacionalne službe za zapošljavanje, policijske uprave i Crvenog krsta. U radu s migrantima, odlučnu ulogu na lokalnom nivou igraju i

..... .
3 *Professional Standards for Protection Work*, Međunarodni komitet Crvenog krsta, 20. mart 2018. godine, dostupno na: <https://bit.ly/2JEGvIv>.

obrazovne i zdravstvene institucije, lokalne kancelarije za mlade, lokalne agencije za razvoj, ali i svi akteri u zajednici.⁴ Prilikom motivisanja lokalnih zajednica za aktivnije učešće u pružanju zaštite migrantima, od ključnog je značaja prepoznavanje benefita od migracija u ekonomskom, društvenom i kulturnom smislu za lokalnu zajednicu.

Strategija za koordinisano delovanje lokalnih aktera u zaštiti migranata (Strategija) analizira trenutnu situaciju i nudi strateški predlog čije bi sprovođenje dovelo do koordinisanog i održivog delovanja lokalnih aktera u pogledu zaštite migranata.

Beogradski centar za ljudska prava se nada da će predloženi model strategije biti razmatran i usvojen od strane relevantnih aktera zaduženih za upravljanje migracijama u Republici Srbiji u cilju ispunjenja obaveza koje su dobrovoljno preuzete davanjem podrške usvajanju Globalnog kompakta o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama.

Globalni kompakt predviđa da će države izraditi ambiciozne nacionalne inicijative za njegovu primenu, poput nacionalnog plana za sprovođenje, te da će vršiti redovne i inkluzivne procene ostvarenog napretka. Procene će se zasnivati na doprinosima svih zainteresovanih strana, uključujući lokalne samouprave i organizacije civilnog društva. Uključivanje lokalnih aktera i davanje podrške njima u pogledu upravljanja migracijama prožima ceo Globalni kompakt i treba da predstavlja prioritet u njegovom sprovođenju.

Taj proces je potrebno započeti što pre, kako bi se Republika Srbija pripremila za predstojeći Forum za razmatranje međunarodnih migracija i aktivno učestvovala u mreži Ujedinjenih nacija za migracije. Samo na taj način Republika Srbija može efikasno da iskoristi mogućnosti koje daje uspostavljeni Mehanizam za jačanje kapaciteta i da ispuni obaveze koje su predviđene Globalnim kompaktom o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama.

.....
4 Mitrović O., *Priručnik o migracijama i lokalnom razvoju*, Međunarodna organizacija za migracije, 2017, dostupno na: <https://bit.ly/2OzlepA>.

AKTUELNI KONTEKST I IZAZOVI NA LOKALNOM NIVOU

1. Aktuelni kontekst migratornih kretanja u RS – izazovi i rizici

Prelomna godina u kojoj se RS susrela s pojačanim migratornim kretanjima bila je 2015. Te godine je registrovano 577.995 tražilaca azila koji su u najvećem broju slučajeva napuštali RS u toku 72 sata od registracije.⁵ Odgovor institucionalnih i vaninstitucionalnih aktera bio je u suštini pozitivan i bio je prevashodno usmeren na hitno humanitarno zbrinjavanje, bez jasnih planova u pogledu dugoročnih rešenja. Priliv velikog broja migranata u drugoj polovini 2015. godine i početkom 2016. godine, zahtevao je niz mera i aktivnosti koje nisu bile predviđene ni evropskim ni nacionalnim planovima. Iskustvo u odgovoru na izbegličku krizu koje je RS stekla tokom raspada bivše Jugoslavije bilo je ključno za brzo i organizovano delovanje 2015. i 2016. godine.

RS je organizovala smeštaj izbeglica, migranata i tražilaca azila u prihvatnim centrima i centrima za azil, čiji se broj u 2015. i 2016. godini značajno uvećao. Broj prihvatnih centara se do 2018. godine konstantno povećavao, dok je 2018. godine došlo do privremenog zatvaranja centara u Preševu, Divljani i Dimitrovgradu. Tokom 2019. godine, migranti u RS su boravili

.....
5 *Serbia: Inter-Agency Operational Update, 4–17 January 2016*, UNHCR, 2016, dostupno na: <https://bit.ly/2M1wbOX>.

u ukupno pet⁶ centara za azil i deset⁷ prihvatnih centara. Svim centrima upravlja Komesarijat za izbeglice i migracije kao nadležno državno telo. Prema podacima kancelarije UNHCR-a u Srbiji, tokom 2019. godine je u prihvatnim centrima i centrima za azil prosečno bilo smešteno između dve i tri hiljade osoba, pri čemu je ukupni kapacitet za smeštaj u svim centrima zajedno bio oko šest hiljada.

Situacija se bitno promenila u narednim godinama. Nekoliko bitnih okolnosti iz okruženja odrazile su se najpre na dinamiku priliva migranata u našu zemlju, a potom i na politiku zbrinjavanja. Najpre, dinamika priliva migranata u Grčku iz Turske, sporadično otvaranje granica u Severnoj Makedoniji i rasprave unutar Evropske unije o prihvatljivim modalitetima za rešavanje izbegličke krize doveli su do čestih promena kada je u pitanju broj migranata u RS, ruta njihovog kretanja, a samim tim i kapaciteti i spremnost za prihvatanje tih ljudi. Od 2015. godine do danas, RS je jedino pokazala spremnost da urgentno zbrine i obezbedi egzistencijalni minimum migrantima dok ne napuste RS. S druge strane, dvanaest godina po uspostavljanju sistema azila u RS, sistem ostaje gotovo nem kada je u pitanju planiranje dugoročne integracije i naturalizacije.

Usvajanje novih zakona od značaja za zaštitu migranata obeležilo je 2018. godinu, kada su usvojeni novi Zakon o azilu i privremenoj zaštiti⁸ i Zakon o strancima.⁹ Ono što je ostalo isto kao i prethodnih godina jeste činjenica da većina migranata, iz različitih razloga, još uvek ne vidi Srbiju kao zemlju odredišta. Situaciju u pogledu mogućnosti za dugoročna rešenja u pogledu integracije većeg broja migranata u Srbiji značajno usložnjava aktuelna i široko zastupljena reforma na mnogim poljima ekonomskog i socijalnog razvoja, koja, pred lokalne zajednice u Srbiji, donosi različite izazove i liste prioriteta. Uz to, centri za azil i

6 Centri za azil se nalaze u Krnjači, Banji Koviljači, Bogovađi, Sjenici i Tutinu.

7 Prihvatni centri se nalaze u Subotici, Somboru, Kikindi, Šidu, Principovcu, Adaševcima, Obrenovcu, Pirotu, Bosilegradu i Bujanovcu.

8 *Sl. glasnik RS*, br. 24/18.

9 *Sl. glasnik RS*, br. 24/18 i 31/19.

prihvatni centri u kojima borave migranti nalaze se u različitim lokalnim zajednicama, s različitim ekonomskim, geografskim, socijalnim i političkim obeležjima, te Strategija predstavlja okvirni dokument koji prevashodno ovim lokalnim zajednicama treba da pomogne u zaštiti migranata i njihovoj integraciji u zajednicu.

Pitanje integracije izbeglica u lokalne zajednice spada u obaveze koje Republika Srbija ima kao zemlja kandidat za članstvo u EU u okviru Poglavlja 24 o pitanjima pravde, slobode i bezbednosti. Iako lokalne samouprave u Srbiji imaju iskustva u zbrinjavanju izbeglica i interno raseljenih osoba i već su uspostavile mehanizme za ove poslove na nivou lokalnih samouprava, poslovi na zbrinjavanju i integraciji migranata zahtevaju nove oblike organizovanja, a posebno u lokalnim zajednicama u kojima se nalaze prihvatni centri i centri za azil. Upravo su iskustva 157 lokalnih saveta za migracije, formiranih u lokalnim samoupravama u okviru uspostavljanja sistema za upravljanje migracijama usvajanjem Zakona o upravljanju migracijama 2012. godine, takođe poslužila za definisanje ove Strategije.

2. Izazovi na nivou jedinica lokalne samouprave

Lokalne samouprave su podnele veliki teret kada je u pitanju zbrinjavanje migranata. Međutim, u lokalnim strateškim planovima sprovedenim nakon 2015. godine, pitanja zbrinjavanja migranata nisu prepoznata kao prioriteti, niti su prepoznata kao faktor koji bitnije utiče na lokalni razvoj u ovim lokalnim zajednicama. Praksa pokazuje da u najvećem broju lokalnih samouprava ne postoje ili se ne primenjuju strateški dokumenti u pogledu zaštite migranata. Strateški pristup migrantskoj zaštiti i integraciji migranata izostaje, između ostalog, usled nepostojanja međusektorske saradnje u najširem smislu, koju treba da inicira lokalna samouprava. Institucionalizacija partnerstava s relevantnim javnim ustanovama (zapošljavanja, obrazovanja, zdravstva, kulture i drugima) i predstavnicima organizacija civilnog društva, ali i privatnog sektora, predstavlja *conditio sine qua non* kreiranja dugoročne zaštite migranata, koji će istovremeno izaći u susret

brojnim i sve složenijim potrebama migranata koji ostaju u Srbiji, ali i kapacitetima na lokalnom nivou.

Značajne faktore ograničenih mogućnosti lokalnih samouprava da pruže zaštitu migranata predstavljaju ograničeni ljudski resursi, odnosno nedovoljan broj zaposlenih i nedovoljan broj adekvatno obučениh stručnih radnika za prihvatanje migranata. Situacija je nametnula obavezu lokalnim samoupravama da se, uz pomoć međunarodnih organizacija, reorganizuju i da prilagođavaju svoje delovanje shodno prilivu migranata. Međutim, karakteristika tih prilagođavanja je kratkoročnost, odnosno gotovo potpuno odsustvo strateškog planiranja dugoročnih oblika zaštite migranata, pre svega zbog opšteg uverenja da su (svi) migranti u Srbiji samo privremeno. Shodno tom uverenju, svi resursi korišćeni u zbrinjavanju migranata bili su deo kratkoročnih odgovora na akutnu krizu, često „pozajmljeni“ iz sredstava prvobitno namenjenih zaštiti drugim osetljivim društvenim grupama. Organizacije civilnog društva i međunarodni donatori koji su podržavali njihov rad bili su značajan oslonac lokalnim samoupravama u situacijama u kojima je bila neophodna hitna reakcija.

Dugoročno posmatrano, pred jedinicama lokalne samouprave je posebno zahtevan rad na definisanju politika i akcija za integraciju migranata, koji zahteva multisektorski pristup i koordinisano delovanje. Naime, integracija migranata je dinamičan, višeslojan i dugoročan proces čiji krajnji rezultat treba da bude suživot migranata i lokalnog stanovništva, zasnovan na principima poštovanja ljudskih prava i poštovanja i uvažavanja različitosti. Integracija pretpostavlja obezbeđivanje osnovnih preduslova migrantima da koriste raspoložive resurse u zajednici u kojoj borave i stvaranje mogućnosti za njihovo puno socijalno, ekonomsko i kulturno uključivanje u sve društvene tokove, uz poštovanje vrednosnih normi i kulturnih vrednosti domaćina, ali bez odricanja od vlastitog identiteta. Integracione politike definisane na nivou države operacionalizuju se na nivou lokalne samouprave, jer ih sprovode lokalne administrativne i javne institucije, kao i lokalne organizacije i udruženja građana. Taj proces zahteva koordinisano delovanje svih aktera na nivou lokalne samouprave i

zahteva planski vođene aktivnosti, usklađene s prioritetima i resursima svake pojedinačne lokalne samouprave.

Pored perioda intenzivnih aktivnosti u zaštiti migranata, takođe je postojao period sticanja dragocenog iskustva koje može biti od koristi za planiranje dugoročnih programa i aktivnosti. Na prvom mestu, iskustvo je pokazalo da postoji potreba za unapređenjem međusektorske saradnje, koja se pokazala kao jedan od najvećih izazova s kojima se suočava sistem zaštite migranata. U periodu koji je pred nama i koji će zahtevati definisanje plana integracije migranata i legalizovanja njihovog boravka u RS, neophodno je uzeti u obzir sva pozitivna iskustva, kao što su, recimo, iskustva vezana za blagovremeno angažovanje prevodilaca iste nacionalnosti ili kulturološkog porekla, koji su smanjili širenje različitih, često netačnih i zbunjujućih informacija i instrukcija migrantima.¹⁰

.....
10 Izazovi migrantsko-izbegličke krize iz ugla OCD, Grupa 484, 2016.

POLITIKE I NORMATIVNI OKVIR U ZAŠTITI MIGRANATA U SRBIJI

1. Obaveze proistekle iz međunarodnih pravnih akata na čiju se primenu obavezala RS

Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima¹¹ zagarantovano je da „svakom pripadaju sva prava i slobode proglašene u ovoj deklaraciji bez ikakvih razlika u pogledu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porekla, imovine, rođenja ili drugih okolnosti“. Sva prava i slobode pripadaju svakom čoveku bez obzira na njegov status i politički, pravni ili međunarodni status zemlje ili teritorije čiji je državljanin ili u kojoj je živio.

Na nivou Ujedinjenih nacija, 2018. godine usvojeni su Globalni kompakt o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama i Globalni kompakt za izbeglice, čije je usvajanje predviđeno Njujorškom deklaracijom iz 2016. godine. Iako se ne radi o pravno obavezujućim dokumentima, već strateškim aktima, odnosno tzv. „mekom pravu“, više od dve trećine država članica UN se bar deklarativno obavezalo na poštovanje i sprovođenje ovih dokumenata, što ima određenu političku težinu.

Savet Evrope je 2011. godine definisao položaj migranata u lokalnoj zajednici kroz Preporuku Saveta ministara o interakciji migranata i prihvatajućih zajednica. Preporuka je ukazala na to da države treba da preduzmu sve neophodne mere za ostvarivanje

11 Član 2 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima.

preduslova za interakciju između migranata i lokalnog stanovništva, promovišući pozitivan doprinos migranata zajednici. Tim dokumentom je takođe preporučeno obezbeđivanje usluga koje će biti zasnovane na jasno utvrđenim potrebama, kao i sprovođenje analiza i procena efekata politika i mera na interakciju migrantskog i lokalnog stanovništva. Savet Evrope je, pored ove, usvojio i druge preporuke kojima su preciznije definisane pojedine sfere života migranata i njihova integracija u zajednicu države prijema.¹²

Instrument koji je postavio osnov za delovanje Evropske unije u oblasti migracija je Stokholmski program,¹³ usvojen 2010. godine. Njime je uređeno delovanje Evropske unije i država članica na području slobode, bezbednosti i pravde za period od 2010. do 2014. godine.¹⁴ Aktuelni dokument za implementaciju zajedničke evropske politike u oblasti migracija usvojen je 2015. godine u formi Evropske agende o migracijama,¹⁵ koja je ukazala na neophodnost jedinstvenog, zajedničkog delovanja svih aktera u zaštiti migranata – javnih ustanova, nevladinih organizacija, međunarodnih organizacija, jedinica lokalne samouprave.

2. Strateški i normativni okvir RS u zaštiti migranata, s posebnim osvrtom na obaveze i odgovornosti lokalnih aktera

Osnovno polazište za ovu strategiju čini Ustav RS, koji garantuje strancima sva ustavna prava, izuzev prava koja izričito pri-

.....

- 12 To su, između ostalih, Preporuka o jačanju integracije dece migranata i dece imigrantskog porekla, Preporuka o priznavanju veština migranata i Preporuka o mobilnosti, migracijama i pristupu zdravstvenoj zaštiti.
- 13 *The Stockholm Programme, an open and secure Europe serving and protecting citizens*, Official Journal of the European Union (2010/C 115/01).
- 14 Ovim dokumentom je definisano pet grupa prioriternih ciljeva i akcija Evropske unije: „Evropa prava“, „Evropa pravde“, „Evropa koja štiti“, „Evropa solidarnosti“ i „Pristup Evropi u globalnom svetu“.
- 15 Više informacija o Evropskoj agendi o migracijama na: <https://bit.ly/2md9Zoi>.

padaju isključivo državljanima RS.¹⁶ Dodatno, Ustavom se jemče i neposredno primenjuju ljudska i manjinska prava zajemčena opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, potvrđenim međunarodnim ugovorima i zakonima.¹⁷

Komesarijat za izbeglice i migracije je prepoznat Zakonom o upravljanju migracijama kao nadležni organ za poslove migracija. Zakon detaljno uređuje nadležnost ove institucije, koja uključuje utvrđivanje, predlaganje i preduzimanje mera za integraciju osoba kojima je, u skladu sa Zakonom o azilu i privremenoj zaštiti, priznato pravo na utočište ili supsidijarnu zaštitu. Zatim, podrazumeva i utvrđivanje, predlaganje i preduzimanje mera za reintegraciju povratnika po osnovu sporazuma o readmisiji, te poboljšanje uslova života interno raseljenih osoba dok su u raseljeništvu. Pored toga, uloga Komesarijata jeste i da predlaže programe za razvijanje sistema mera prema porodicama stranaca koji iregularno borave na teritoriji Republike Srbije, kao i da predlaže programe za dobrovoljne povratke stranaca u zemlju njihovog porekla.

3. Sektorski zakoni i podzakonska akta u oblasti socijalne zaštite, zapošljavanja, zdravstva, obrazovanja i kulture, s posebnim fokusom na obaveze i odgovornosti na lokalnom nivou

3.1. Socijalna zaštita

Zakonom o socijalnoj zaštiti¹⁸ propisano je da usluge socijalne zaštite, pored državljana RS, mogu da koriste i strani državljani i osobe bez državljanstva u skladu sa zakonom i međunarodnim ugovorima.¹⁹ RS je definisala poseban normativni okvir kojim se dodatno uređuju posebna prava iz oblasti socijalne zaštite za izbeglice, tražioce azila, migrante, povratnike po

.....
16 Član 17 Ustava RS.

17 Član 18, stav 1 Ustava RS.

18 *Sl. glasnik RS*, br. 24/11.

19 Član 6 Zakona o socijalnoj zaštiti.

Sporazumu o readmisiji s Evropskom unijom,²⁰ interno raseljene osobe, osobe koje su preživjele trgovinu ljudima i slično. Među ključnim izazovima u pogledu pružanja usluga socijalne zaštite najčešće se ističu jezičke i kulturološke barijere, neuredno vođenje evidencija i dokumentacije, nedostatak kapaciteta za participativno planiranje i evaluaciju, nesistematična međusektorska saradnja, nedovoljni i neadekvatni resursi, nedostatak praćenja sprovođenja standarda kvaliteta pružanja usluga i dr.²¹

Kada je reč o dostupnosti socijalnih usluga u lokalnim zajednicama u kojima postoje centri za azil, situacija se razlikuje od jednog do drugog mesta. Spektar usluga socijalne zaštite koje postoje u većini lokalnih zajednica veoma je ograničen, a podaci Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu za 2018. godinu pokazuju da u 5 od 9 opština u kojima postoje centri za azil i prihvatni centri ne postoji nijedna licencirana usluga socijalne zaštite.²² Uz to, među postojećim uslugama dominiraju dnevne usluge u zajednici – dnevni boravak za decu i mlade i pomoć u kući, odnosno usluge namenjene osobama s invaliditetom i starijim osobama. Već po samom sadržaju i svrsi, te usluge ne odgovaraju specifičnim potrebama migranata.

3.2. Smeštaj

Centri za socijalni rad, kao primarne ustanove socijalne zaštite, pored ostvarivanja prava na novčanu pomoć, najviše su angažovani u obezbeđivanju starateljske zaštite za razdvojenu i nepraćenu decu migrante. Porodičnim zakonom²³ je predviđeno da se pod starateljstvo stavlja dete bez roditeljskog staranja – maloletni štitićenik, kao i da organ starateljstva može odlučiti da

.....
20 Zakon o potvrđivanju Sporazuma između RS i Evropske zajednice o readmisiji lica koja nezakonito borave, *Sl. glasnik RS – Međunarodni ugovori*, br. 103/07.

21 „Vodič za upućivanje i pružanje socijalnih usluga migrantima u Republici Srbiji“, Žarko Šunderić, Arbeiter-Samariter-Bund Deutschland, 2018. Dostupno na: <http://iris-see.eu/wp-content/uploads/2019/04/VODIC-SRB-WEB.pdf>.

22 To su Bosilegrad, Bujanovac, Vranje, Tutin i Bogovađa.

23 *Sl. glasnik RS*, br. 18/05 i 72/11-dr.

postavi privremenog staratelja štíćeniku, kao i detetu pod roditeljskim staranjem, odnosno poslovno sposobnom licu, ako proceni da je to neophodno radi privremene zaštite ličnosti, prava ili interesa tih osoba.

Zakon o upravljanju migracijama²⁴ i Uredba o merilima za utvrđivanje prioriteta za smeštaj lica kojima je priznato pravo na utočište ili dodeljena supsidijarna zaštita i uslovima korišćenja stambenog prostora za privremeni smeštaj²⁵ predviđaju, pored ostalog, da se osobama kojima je priznato pravo na utočište ili dodeljena supsidijarna zaštita u Republici Srbiji obezbeđuje stambeni prostor za privremeni smeštaj, na osnovu rešenja Komesarijata. Smeštaj se obezbeđuje najduže za period od jedne godine od dana konačnosti rešenja o priznanju prava na utočište ili dodeli supsidijarne zaštite.²⁶

Zakon o azilu i privremenoj zaštiti²⁷ predviđa da tražioci azila i osobe kojima je odobren azil u RS imaju pravo na novčanu socijalnu pomoć. Pravilnik o socijalnoj pomoći za lica koja traže, odnosno kojima je odobren azil,²⁸ precizira da mogu da ostvaruju to pravo ukoliko su smešteni van centra za azil, odnosno na privatnom smeštaju koji plaćaju sopstvenim sredstvima. Te osobe ostvaruju pravo na socijalnu pomoć na isti način i pod istim uslovima kao i državljani RS, i to u vidu mesečne novčane pomoći posredstvom centra za socijalni rad na teritoriji opštine na kojoj borave. Uslovi za korišćenje prava na mesečnu novčanu pomoć se utvrđuju jednom godišnje.

Još jedan aspekt socijalne zaštite koji je obuhvaćen Zakonom o azilu i privremenoj zaštiti odnosi se na smeštaj u usta-

.....
24 Član 14 Zakona o upravljanju migracijama, *Sl. glasnik RS*, br. 107/12.

25 *Sl. glasnik RS*, br. 63/15 i 56/18.

26 Uredba o merilima za utvrđivanje prioriteta za smeštaj lica kojima je priznato pravo na utočište ili dodeljena supsidijarna zaštita i uslovima korišćenja stambenog prostora za privremeni smeštaj, član 11, stav 1.

27 *Sl. glasnik RS*, br. 24/18.

28 Pravilnik o socijalnoj pomoći za lica koja traže, odnosno kojima je odobren azil – *Sl. glasnik RS*, br. 44/08 i 78/11.

nove socijalne zaštite za posebno ranjive grupe избеглица i tražilaca azila. Naime, za osobe koje zbog svog psihofizičkog stanja ne mogu da budu smeštene u centre za azil i za decu bez roditeljskog staranja na osnovu rešenja organa starateljstva može se, izuzetno, obezbediti smeštaj u ustanovi socijalne zaštite, kod drugog pružaoca usluga socijalne zaštite ili u hraniteljskoj porodici.²⁹ Troškove tog smeštaja snosi Komesarijat za избеглицe i migracije. U mere socijalne zaštite spada i obezbeđivanje privremenog staratelja nepraćenoj i razdvojenoj deci избеглицama, migrantima i tražiocima azila, u skladu s odredbama Porodičnog zakona.

3.3. Obrazovanje

Počevši od Ustava RS, pa do brojnih strateških i normativnih dokumenata, pravo na obrazovanje garantovano je kako državljanima RS tako i strancima u skladu s međunarodnim ugovorima. Za oblast obrazovanja migranata značajni su, svakako, Zakon o upravljanju migracijama,³⁰ Zakon o strancima,³¹ i Zakon o azilu i privremenoj zaštiti,³² kao i zakoni i podzakonska akta koja regulišu oblast obrazovanja. Konkretna pitanja od značaja za sistem obrazovanja u RS bliže su definisana Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja,³³ Zakonom o predškolskom vaspitanju i obrazovanju,³⁴ Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju,³⁵ Zakonom o srednjem obrazovanju i vaspitanju³⁶ i Zakonom o visokom obrazovanju.³⁷ Kod priznavanja stranih školskih isprava značajne su odredbe Zakona o nacionalnom okviru

.....
29 Član 52 Zakona o azilu i privremenoj zaštiti.

30 *Sl. glasnik RS*, br. 107/12.

31 *Sl. glasnik RS*, br. 24/18 i 31/19.

32 *Sl. glasnik RS*, br. 24/18.

33 *Sl. glasnik RS*, br. 88/17, 27/18 – dr. zakoni i 10/19.

34 *Sl. glasnik RS*, br. 18/10, 101/17, 113/17 – dr. zakon, 95/18 – dr. zakon i 10/19.

35 *Sl. glasnik RS*, br. 55/13, 101/17, 27/18 – dr. zakon i 10/19.

36 *Sl. glasnik RS*, br. 55/13, 101/17 i 27/18 – dr. zakon.

37 *Sl. glasnik RS*, br. 88/17, 27/18 – dr. zakon i 73/18.

kvalifikacija RS³⁸ i Zakon o profesijama od posebnog interesa za RS i uslovima za njihovo obavljanje.³⁹

Tražiocu azila imaju pravo na besplatno osnovno i srednje obrazovanje, a osobe kojima je odobreno pravo na azil ili dodeljena supsidijarna zaštita imaju pravo na predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje pod istim uslovima kao i državljani Republike Srbije.⁴⁰ Uredbom o načinu uključivanja u društveni, kulturni i privredni život lica kojima je priznato pravo na utočište⁴¹ predviđeno je da se deci uključenoj u predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kao i odraslim nepismenim osobama kojima je priznato pravo na utočište, obezbeđuje pomoć prilikom uključivanja u obrazovni sistem RS. Pomoć se obezbeđuje u vidu udžbenika i školskog pribora, pomaže se u započinjanju procedure priznavanja stranih školskih isprava, obezbeđuje se pomoć pri učenju i daje se finansijska pomoć radi uključivanja u vannastavne aktivnosti. Pomoć se obezbeđuje u saradnji sa školama i udruženjima. Odraslim nepismenim osobama obezbeđuje se pomoć radi uključivanja u programe opismenjavanja odraslih, u saradnji s ministarstvom nadležnim za poslove obrazovanja.

Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja⁴² propisuje da „svako ima pravo na obrazovanje i vaspitanje, a strani državljani, lica bez državljanstva i lica tražioci državljanstva imaju pravo na obrazovanje i vaspitanje pod istim uslovima i na način propisan za državljane RS“.⁴³ Za decu i učenike iz ovih grupa, kao i za prognane i raseljene osobe i decu i učenike koji su vraćeni u zemlju na osnovu sporazuma o readmisiji, škola organizuje učenje jezika, odnosno pripremu za nastavu i dopunsku nastavu, po posebnom uputstvu koje donosi ministar.⁴⁴ Uključivanje dece migranata u obrazovni sistem konkretnije je uređeno Struč-

.....
38 *Sl. glasnik RS*, br. 27/18.

39 *Sl. glasnik RS*, br. 73/18.

40 Član 64 ZAPS.

41 *Sl. glasnik RS*, br. 101/16, 56/18.

42 *Sl. glasnik RS*, br. 88/17.

43 Član 3, stavovi 1 i 5 Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja.

44 Član 23 Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja.

nim uputstvom za uključivanje učenika izbeglica/tražilaca azila u sistem obrazovanja i vaspitanja,⁴⁵ kojim je propisan način upisa u ustanove vaspitanja i obrazovanja, plan podrške na nivou škole, plan podrške učeniku, procena i praćenje, kao i vođenje i izdavanje dokumentacije.

3.4. Zapošljavanje

Pravo na rad je u Republici Srbiji i ustavno pravo. Ono podrazumeva slobodan izbor rada, poštovanje dostojanstva ličnosti na radu, bezbedne i zdrave uslove rada, potrebnu zaštitu na radu, ograničeno radno vreme, dnevni i nedeljni odmor, plaćeni godišnji odmor, pravičnu naknadu za rad i pravnu zaštitu za slučaj prestanka radnog odnosa, a tih prava se niko ne može odreći.⁴⁶ Ove ustavne odredbe su dodatno razrađene Zakonom o radu i drugim propisima.

U oblasti prava na rad, osobama koje su u potrebi za međunarodnom zaštitom bitne su i odredbe Zakona o azilu i privremenoj zaštiti,⁴⁷ koji tražiocima azila i osobama koje uživaju izbeglički status ili supsidijarnu zaštitu garantuje pravo na rad koje se uređuje posebnim zakonom – Zakonom o zapošljavanju stranaca.⁴⁸ Njime se uređuju različiti aspekti slobode kretanja radnika i na sveobuhvatan način rešavaju pitanja osoba iz posebne kategorije stranaca (tražiocima azila, osobe kojima je odobrena privremena zaštita, žrtve trgovine ljudima, osobe kojima je odobrena supsidijarna zaštita, kao i osobe koje imaju status izbeglice).

Zakonom o zapošljavanju stranaca predviđeno je da osobe kojima je odobreno pravo na azil, kao i, pod određenim uslovima, osobe čiji je postupak još uvek u toku, imaju pravo na dobijanje lične radne dozvole koja nije vezana za određenog poslodavca, što je i osnovni preduslov za ostvarivanje prava na

45 Stručno uputstvo za uključivanje učenika izbeglica/tražilaca azila u sistem obrazovanja i vaspitanja, br. 601-00-00042/2017-18 od 5. maja 2017. godine.

46 Član 60 Ustava RS.

47 *Sl. glasnik RS*, br. 24/18.

48 *Sl. glasnik RS*, br. 128/14, 113/17, 50/18 i 31/19.

rad. Zahtev za izdavanje lične radne dozvole može da podnese osoba kojoj je odobreno pravo na utočište ili dodeljena supsidijarna zaštita odmah po pravnosnažnosti odluke. Pored toga, zahtev može da podnese i tražilac azila ukoliko je od podnošenja zahteva za azil proteklo devet meseci, a da, bez njegove ili njene krivice, nije donesena pravnosnažna odluka o zahtevu za azil. Zakon propisuje različite periode važenja lične radne dozvole, koji se vezuju za trajanje privremenog boravka u Republici Srbiji.

Pravilnikom o dozvolama za rad⁴⁹ bliže se propisuju način izdavanja, odnosno produženja dozvole za rad, način dokazivanja ispunjenosti uslova i potrebni dokazi za izdavanje, odnosno produženje dozvole za rad, kao i oblik i sadržina dozvole za rad. U skladu s članom 2 Pravilnika, zahtev za izdavanje, odnosno produženje dozvole za rad, podnosi se organizaciji nadležnoj za poslove zapošljavanja prema mestu privremenog boravka ili stalnog nastanjenja stranca, odnosno prema mestu sedišta poslodavca ili mestu gde se obavlja rad, u zavisnosti od vrste dozvole za rad.

Kada se govori o pravima koja Zakon o zapošljavanju stranaca pruža migrantima i izbeglicama koji su registrovani na evidenciji nezaposlenih osoba, najčešće se misli na tzv. nefinansijske mere. One uključuju obaveštavanje o mogućnostima i merama za zapošljavanje, besplatno korišćenje različitih usluga, razvijanje sposobnosti za aktivno traženje posla, kao i utvrđivanje individualnog plana zapošljavanja. Izbeglice, migranti i tražioci azila koji su registrovani na evidenciji nezaposlenih osoba imaju pravo na ostvarivanje novčane naknade za vreme nezaposlenosti uz ispunjavanje određenih uslova.⁵⁰

Značajan izazov u ostvarivanju prava migranata na rad predstavlja priznavanje kvalifikacija koje su stečene u zemlji porekla. Pravila o priznavanju diploma, sertifikata i drugih kvalifikacija mogu značajno da utiču na stepen kvalifikovanosti prema kojoj imaju pravo pristupa tržištu rada, čime se u velikoj meri

49 Pravilnik o dozvolama za rad, *Sl. glasnik RS*, br. 63/18 i 56/19.

50 B. Latković, G. Grujičić, *Pristup tržištu rada tražioca azila i lica kojima je priznat azil*, Grupa 484, 2018.

može uticati i na njihov stepen ekonomskog i socijalnog doprinosa u RS. Postupak priznavanja stranih kvalifikacija može da bude gotovo nemoguć za osobe koje su napustile ratom zahvaćena područja, s obzirom na otežanost ili nemogućnost pribavljanja neophodne dokumentacije. U tom smislu, bilo bi poželjno, u saradnji s univerzitetima, razviti modele za proveru prethodno stečenog znanja, kako bi se osobama u ovakvom položaju omogućio pristup tržištu rada u skladu sa stečenim obrazovanjem.

Poseban pravni dokument kojim se, pored ostalog, uređuje i način ostvarivanja prava na rad osoba s priznatim pravom na utočište ili dodeljenom supsidijarnom zaštitom jeste Uredba o načinu uključivanja u društveni, kulturni i privredni život lica kojima je odobreno pravo na azil,⁵¹ koja predviđa zajedničko delovanje Komesarijata za izbeglice i migracije i Nacionalne službe za zapošljavanje u pružanju pomoći migrantima i izbeglicama. Pomoć se sastoji u pribavljanju neophodnih dokumenata za prijavljivanje nezaposlenih osoba na evidenciju i obezbeđivanju neophodnih preduslova za njihovo uključivanje u programe dodatnog obrazovanja i obuka, u skladu s potrebama poslodavaca i tržišta rada.

3.5. Zdravstvena zaštita

RS je uredila zdravstvenu zaštitu migranta u skladu s međunarodnim pravnim aktima, definišući pojedine aspekte zdravstvene zaštite u nacionalnim normativnim aktima koji se bave zdravstvenom zaštitom stanovništva, kao i u normativnim aktima koji se bave zaštitom migranata i tražilaca azila. Zdravstvena zaštita koju uživaju stranci u RS regulisana je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti,⁵² Zakonom o zdravstvenom osiguranju i podzakonskim aktima kojima se uređuju pojedini poslovi iz domena zdravstvene zaštite, poput Pravilnika o zdravstvenim pregledima tražioca azila prilikom prijema u Centar za azil ili drugi objekat za smeštaj tražilaca azila.⁵³

51 *Sl. glasnik RS*, br. 101/16 i 56/18.

52 *Sl. glasnik RS*, br. 25/19.

53 *Sl. glasnik RS*, br. 57/18.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti je uredio zdravstvenu zaštitu stranaca tako da se strancima, bez obzira na njihov pravni status (migranti, tražioci azila, izbeglice i dr.), garantuje pravo na zdravstvenu zaštitu pod istim uslovima kao i građanima RS. Pravilnikom o zdravstvenim pregledima tražioca azila prilikom prijema u Centar za azil ili drugi objekat za smeštaj tražilaca azila bliže se uređuje način sprovođenja osnovnih zdravstvenih pregleda koji, pored ostalog, treba da posluže i kao svojevrsni medicinski skrining, na osnovu koga zdravstveni radnici mogu da preduzmu dalje lečenje, u slučaju potreba.

3.6. Kultura

Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima daje jednaka prava na uživanje kulturnih prava i na učešće u kulturnom životu svim ženama i muškarcima, obavezujući države potpisnice da stvore uslove da svi imaju koristi od ovih prava. Generalna konferencija Organizacije ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESCO), na 31. sednici 2. novembra 2001. godine, usvojila je Univerzalnu deklaraciju o kulturnoj raznolikosti, čije su se potpisnice saglasile da kultura predstavlja „specifični set duhovnih, intelektualnih i emocionalnih karakteristika društva ili društvene grupe, te da, pored umetnosti i književnosti, obuhvata i životni stil, načine zajedničkog življenja, vrednosne sisteme, tradiciju i verovanja“. Takođe, saglasile su se i da se kultura nalazi u „središtu savremene debate o identitetu, društvenoj koheziji i razvoju ekonomije zasnovane na znanju“ i „da su poštovanje raznolikosti kultura, tolerancija, dijalog i saradnja u duhu međusobnog poverenja i razumevanja, najbolja garancija međunarodnog mira i sigurnosti“.⁵⁴

Prepoznajući značaj kulture, Ujedinjene nacije su kulturu i kulturno nasleđe svrstale u cilj broj 11 Agende za održivi razvoj do 2030, tačnije u cilj 11.4, kojim apeluju na globalnu zajednicu da pojača napore u zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine. Uključivanje kulture u Agendu za održivi razvoj 2030, koja pred-

54 Univerzalna deklaracija o kulturnoj raznolikosti dostupna je na: <https://bit.ly/33ig8Sv>.

stavlja set globalnih ciljeva oko kojih je međunarodna zajednica postigla konsenzus i obavezala se da ih uključi u svoje razvojne politike, od velikog je značaja, jer je to prvi put da međunarodna razvojna agenda uključi kulturu u ciljeve održivog razvoja, rame uz rame sa životnom sredinom, ekonomijom i vladavinom prava. Agenda 2030 predstavlja veliki pomak u razumevanju uloge kulture u održivom razvoju.⁵⁵

Uloge i odgovornosti lokalnih samouprava u obezbeđivanju navedenih prava iz domena socijalne i zdravstvene zaštite, zapošljavanja, obrazovanja i kulture, definisane su sektorskim zakonima kojima je nadležnost podeljena između centralne i lokalne vlasti, pri čemu je uloga lokalnih samouprava uglavnom da obezbede usluge, odnosno direktan rad s migrantima, dok se centralna vlast stara o obezbeđenju prava i sredstava potrebnih za njihovo ostvarivanje.

.....
55 Agenda održivog razvoja do 2030. godine dostupna je na:
<https://bit.ly/1Epf648>.

KOORDINISANO DELOVANJE AKTERA U ZAŠTITI MIGRANATA NA LOKALNOM NIVOU

Zaštita migranata i njihova integracija u zajednicu u kojoj borave je proces koji zahteva aktivno uključivanje svih nadležnih institucija državne uprave, ali i jedinica lokalne samouprave, uz aktivnu i koordinisanu saradnju javnih ustanova i institucija s organizacijama civilnog društva koje su aktivne u oblastima od značaja za zaštitu migranata.

1. Akteri u zaštiti migranata – nacionalni nivo

Oblast upravljanja migracijama je po svojoj prirodi multi-sektorska, stoga se različiti aspekti migracija nalaze u nadležnosti više ministarstava i drugih državnih organa. Najveći delokrug poslova u upravljanju migracijama imaju Ministarstvo unutrašnjih poslova i Komesarijat za izbeglice i migracije. Značajne su i nadležnosti Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, posebno u domenu zbrinjavanja nepraćene i razdvojene dece.

Za rešavanje prava i zaštitu migranata, pored Komesarijata za izbeglice i migracije, Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, nadležnosti imaju i Ministarstvo pravde,⁵⁶ Ministarstvo odbra-

.....
56 Kao primer mogu se navesti nadležnosti Ministarstva pravde u oblasti izručenja prema Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima – *Sl. glasnik RS*, br. 20/09.

ne,⁵⁷ Bezbednosno-informativna agencija,⁵⁸ kao i Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo spoljnih poslova, Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave, Ministarstvo finansija, Ministarstvo kulture, svako u domenu svog delokruga rada i odgovornosti.

Važna odrednica delovanja svakog od navedenih aktera na nacionalnom nivou je prenošenje nadležnosti na niže nivoe organizovanja, odnosno na lokalne samouprave koje, pored ostalog, imaju obavezu osnivanja ustanova i organizacija, kao i praćenja njihovog rada, koji uključuje i rad s migrantima.

2. Akteri u zaštiti migranata – lokalni nivo

Jedinice lokalne samouprave i lokalne vlasti imale su u prethodnom periodu relativno ograničenu ulogu u donošenju odluka u odnosu na migrantsku i izbegličku krizu. S druge strane, decentralizovani sistem usluga iskorišćen je u najvećoj mogućoj meri.

Organi lokalne samouprave, njihova struktura, nadležnosti i okvir delovanja, kao i uloga ostalih organizacija i institucija na lokalnom nivou, ali i građana, regulisani su Zakonom o lokalnoj samoupravi.⁵⁹ Pored ovog zakona, rad lokalne samouprave je detaljnije uređen i statutom koji donosi skupština opštine/grada, a koji je najviši pravni akt jedinice lokalne samouprave. Statutom se uređuju prava i dužnosti jedinice lokalne samouprave i način njihovog ostvarivanja, broj odbornika skupštine jedinice lokalne samouprave, organizacija i rad organa i službi, način upravljanja građana poslovima iz nadležnosti jedinice lokalne samouprave, osnivanje i rad mesne zajednice i drugih oblika mesne samou-

.....

- 57 Kao primer mogu se navesti nadležnosti Ministarstva odbrane i Vojske Srbije u oblasti granične kontrole u stanju povećanog rizika kako je predviđeno članom 29 Zakona o graničnoj kontroli – *Sl. glasnik RS*, br. 24/18.
- 58 Kao primer može se navesti nadležnost za davanje mišljenja prilikom odlučivanja o pravima i obavezama stranaca, kako je predviđeno članom 9 Zakona o strancima.
- 59 *Sl. glasnik RS*, br. 129/07, 83/14 – dr. zakon, 101/16 – dr. zakon i 47/18.

prave, uslovi za pokretanje građanske inicijative i druga pitanja od značaja za jedinicu lokalne samouprave.

Prema Zakonu o lokalnoj samoupravi, lokalna samouprava je pravo građana da upravljaju javnim poslovima od neposrednog, zajedničkog i opšteg interesa za lokalno stanovništvo, neposredno i preko slobodno izabраниh predstavnika u jedinicama lokalne samouprave. Uloga lokalne samouprave je takođe i pravo i sposobnost organa lokalne samouprave da, u granicama zakona, uređuju poslove i upravljaju javnim poslovima koji su u njihovoj nadležnosti i koji su od interesa za lokalno stanovništvo.

Poslovi iz nadležnosti lokalne samouprave koji su od značaja za organizovanje programa, mera i aktivnosti u zaštiti migranata su:

- staranje o zadovoljavanju potreba građana u oblasti prosvete (predškolsko vaspitanje i obrazovanje, i osnovno i srednje obrazovanje i vaspitanje), naučnoistraživačke i inovacione delatnosti, kulture, zdravstvene i socijalne zaštite, dečje zaštite, sporta i fizičke kulture;
- obezbeđivanje ostvarivanja potreba osoba s invaliditetom i zaštita prava osetljivih grupa;
- staranje o ostvarivanju, zaštiti i unapređenju ljudskih i manjinskih prava, rodnoj ravnopravnosti, kao i o javnom informisanju u opštini;
- obrazovanje i uređenje organizacije i rada organa, organizacija i službi za potrebe opštine, organizovanje službe pravne pomoći građanima i uređenje organizacije i rada mirovnih veća;
- obavljanje i drugih poslova od lokalnog značaja određenih zakonom (npr. u oblastima odbrane, zaštite i spasavanja, zaštite od požara, omladinske politike, zoo higijene i dr.), kao i poslova od neposrednog interesa za građane, u skladu s Ustavom, zakonom i statutom.⁶⁰

.....
 60 Član 20 Zakona o lokalnoj samoupravi, *Sl. glasnik RS*, br. 129/07, 83/14 – dr. zakon, 101/16 – dr. zakon i 47/18.

Značajano obeležje delovanja lokalnih samouprava u vreme najveće migrantske krize je i relativno dobra međusektorska saradnja, koja je ubrzala donošenje najcelishodnijih rešenja u datim okolnostima. Na prvom mestu, saradnja policije i Komesarijata za izbeglice i migracije i njihovih ispostava u lokalnim samoupravama, a potom i zdravstvene i socijalne ustanove, zajedno s humanitarnim organizacijama, omogućila je da se kriza reguliše u najkraćem roku. Međutim, negativna posledica takvih reakcija je odsustvo institucionalnog pamćenja, odnosno nepostojanje jasnih procedura o postupcima koje je neophodno preduzeti u određenim situacijama, kao i odustvo jasne međusektorske podela uloga i odgovornosti.

IV

CILJEVI STRATEGIJE ZA KOORDINISANO DELOVANJE U ZAŠTITI MIGRANATA

Rešavanje migrantskih pitanja je definisano nacionalnim strateškim i zakonodavnim okvirom, uz angažovanje nacionalnog budžeta i uz međunarodnu pomoć. Takav pristup je u skladu s uobičajenom percepcijom da migracija podleže nacionalnom suverenitetu, uključujući sporazume između država i zemalja i pridržavanje međunarodnih konvencija. Takav pristup na nacionalnom nivou stavlja u drugi plan različitost razvojnog i migracijskog konteksta koji postoji unutar jedne zemlje, odnosno na nivou lokalnih zajednica. Za život migranata, od presudnog su značaja lokalne politike i usluge koje dobijaju na nivou lokalnih zajednica u kojima su smešteni, te je neophodno planirati politike i prakse zaštite migranata na lokalnom nivou.

U skladu s Globalnim kompaktom o izbeglicama i Globalnim kompaktom o sigurnim, uređenim i regularnim migracijama i ciljevima definisanim ovim dokumentima, lokalne zajednice treba da preuzmu aktivnu ulogu u poslovima zbrinjavanja i integracije migranata. Za lokalne aktere u oblasti zaštite migranata, od posebne su važnosti pravci delovanja koji se odnose na uspostavljanje i razvoj održivih mehanizama saradnje aktera iz javnog, privatnog i civilnog sektora u cilju mobilizacije resursa u zajednici, kako bi se kreirale nove mogućnosti za održivo pružanje usluga migrantima i potrebni vidovi podrške profesionalcima i volonterima angažovanim u procesu integracije migranata u lokalne zajednice. Koordinisano delovanje lokalnih zajednica u zaštiti migranata treba da omogući dva podjednako važna cilja: 1) ravnomernu raspodelu

odgovornosti i poslova među socijalnim akterima u zajednici u zbrinjavanju migranata, i 2) efikasno i efektivno korišćenje raspoloživih resursa za integraciju migranata u zajednicu.

U skladu s tim obavezama, opšti cilj Strategije za koordinisano delovanje u zaštiti migranata je obezbeđivanje podrške socijalno-ekonomskom uključivanju migranata u lokalnu zajednicu i stvaranje preduslova za puno ostvarivanje njihovih prava i aktivno uključivanje u društveni, ekonomski, kulturni i javni život, uz ravnopravno korišćenje raspoloživih resursa u zajednici s lokalnim stanovništvom. Pojedinačni strateški ciljevi usmereni su na postizanje nekoliko vitalnih inicijativa, orijentisanih na definisanje dugoročnih planova integracije. Oni, pored ostalog, uključuju povećanje učešća migranata u pojedinim oblastima društvenog života, pre svega u zapošljavanju i obrazovanju, zadovoljavanje zdravstvenih, socijalnih i obrazovnih potreba migranata, kao i uključivanje u kulturni i društveni život zajednice, uz posebnu zaštitu ranjivih grupa migranata.

VIZIJA

Jedinice lokalne samouprave u kojima ljudi, bez obzira na poreklo, žive, rade, uče i druže se na osnovu zajedničkih prava, odgovornosti i mogućnosti i gde se svi osećaju sigurno i ponosni su na svoj kulturni identitet.

1. **Strateški ciljevi unapređenja koordinisanog delovanja u zaštiti migranata u lokalnim zajednicama**
 - 1.1. **Usvojen lokalni plan zbrinjavanja i integracije migranata**

Indikatori za merenje ispunjenosti cilja:

 - a) imenovan lokalni savet za zaštitu i integraciju migranata;
 - b) organizovana rasprava o potrebama migranata i obavezama i mogućnostima lokalne samouprave da odgovori na te potrebe;
 - c) definisan lokalni plan akcije u zaštiti migranata.

1.2. Definisani prioriteti u postupanju u odnosu na posebno osetljive grupe migranata

Indikatori za merenje ispunjenosti cilja:

- a) definisana lista posebno osetljivih grupa migranata na teritoriji lokalne samouprave;
- b) utvrđene prioritete potrebe posebno ranjivih grupa migranata.

1.3. Unapređena saradnja usvajanjem lokalnih međusektorskih strategija i lokalnih međusektorskih planova akcije za integraciju migranata u lokalnoj zajednici

Indikatori za merenje ispunjenosti cilja:

- a) usvojena lokalna međusektorska strategija (međusektorski plan) za integraciju migranata;
- b) obezbeđeni izvori finansiranja lokalne strategije za integraciju migranata.

1.4. Razvijene procedure za objedinjavanje međuopštinskih i regionalnih resursa i veće uključivanje različitih materijalnih i finansijskih resursa, s posebnim fokusom na većoj iskorišćenosti raspoloživih nacionalnih i EU fondova za zaštitu migranata

Indikatori za merenje ispunjenosti cilja:

- a) uspostavljena jedinstvena, međuresorna metodologija za prikupljanje podataka o migrantima;
- b) razvijene procedure za razmenu podataka o migrantima među relevantnim sektorima.

1.5. Razvijena nedostajuća i unapređena postojeća administrativna rešenja za koordinisano obezbeđivanje usluga u zajednici za migrante

Indikatori za merenje ispunjenosti cilja:

- a) razvijene međusektorske procedure za upućivanje migranata na usluge, s jasno utvrđenim ulogama i odgovornostima sektora;

- b) pojednostavljena procedura za ostvarivanje prava migranata u zajednici, uz ravnopravan tretman javnih ustanova i organizacija civilnog društva koje rade s migrantima i za migrante;
- c) definisana dinamika redovnih multisektorskih sastanaka na nivou lokalne samouprave za evaluaciju poslova zbrinjavanja migranata;
- d) obezbeđeni preduslovi za integrisano delovanje javnih ustanova i organizacija civilnog društva.

1.6. Unapređena znanja i veštine profesionalaca u oblasti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, zapošljavanja i kulture za suzbijanje socijalne segregacije, socijalne isključenosti i marginalizacije migranata u lokalnim zajednicama

Indikatori za merenje ispunjenosti cilja:

- a) obezbeđeni preduslovi za institucionalno pamćenje za oblast migracija;
- b) unapređena znanja, veštine i stavovi profesionalaca koji rade s migrantima za prepoznavanje i uvažavanje kapaciteta migranata za aktivno uključivanje u zajednicu;
- c) organizovani programi obuke za profesionalce koji rade s migrantima.

1.7. Razvijene lokalne i regionalne kampanje za razumevanje i uvažavanje kulturnog identiteta migranata

Indikatori za merenje ispunjenosti cilja:

- a) razvijena lokalna kampanja za promociju vrednosti multikulturalizma;
- b) organizovana obuka za predstavnike medija za izveštavanje o migrantima;
- c) podstaknut razvoj zajedničkih javnih prostora (kulturnih centara, igrališta za decu, sportskih centara, biblioteka...) za migrante i lokalno stanovništvo.

1.8. Razvijeni mehanizmi monitoringa i evaluacije lokalnih strategija i lokalnih planova integracije migranata

Indikatori za merenje ispunjenosti cilja:

- a) razvijen sistem praćenja i evaluacije efekata programa i aktivnosti s migrantima i za migrante;
- b) unapređeno kvantitativno i kvalitativno prikupljanje i razmena podataka između svih relevantnih aktera o ostvarenim rezultatima na planu njihove zaštite.

V

SPROVOĐENJE I PRAĆENJE PRIMENE STRATEGIJE

Strategija za koordinisano delovanje lokalnih aktera u zaštiti migranata je dokument koji, pored osnovnog teksta, treba da sadrži i odrednice koje će svaka jedinica lokalne samouprave prilagoditi svom kontekstu, resursima i potrebama migranata i tražilaca azila koji borave u njoj, privremeno ili trajno. Shodno tome, praćenje sprovođenja Strategije odvijaće se na nivou jedinice lokalne samouprave (grad ili opština) i, pored indikatora koji su definisani za strateške ciljeve (u nastavku), sadržaće indikatore za pojedinačne mere i aktivnosti koje će se sprovoditi u okviru lokalne samouprave, kako bi se dostigli definisani strateški ciljevi.

Cilj 1. Usvojen lokalni plan zbrinjavanja i integracije migranata			
Aktivnost	Nosilac	Partneri	Pokazatelji sprovedene aktivnosti
1.1. Imenovanje lokalnog saveta za zaštitu i integraciju migranata	Gradsko/ opštinsko veće	Gradska/ opštinska uprava	(1) Imenovan Savet u čijem su sastavu predstavnici institucija sistema koji se bave migracijama, uključujući poverenika za izbeglice i migracije, kao i predstavnici civilnog sektora (2) Donet poslovnik o radu Saveta za migracije
1.2. Organizovanje rasprave o potrebama migranata i obavezama i mogućnostima lokalne samouprave da odgovori na te potrebe	Gradsko/ opštinsko veće	Članovi Saveta za migracije	(1) Organizovana rasprava o položaju i potrebama migranata sa svim relevantnim socijalnim akterima (2) Definisane uloge i odgovornosti lokalnih aktera u zbrinjavanju i integraciji migranata
1.3. Definisanje plana koordinacije u zaštiti migranata	Gradsko/ opštinsko veće	Članovi Saveta za migracije	Definisan plan koordinacije i dinamika realizacije aktivnosti

Cilj 2. Definisani prioriteti u postupanju u odnosu na posebno osetljive grupe migranata			
Aktivnost	Nosilac	Partneri	Pokazatelji sprovedene aktivnosti
2.1. Definisanje liste posebno osetljivih grupa migranata na teritoriji lokalne samouprave	Savet za migracije	Gradsko/ opštinsko veće Centar za socijalni rad Zdravstveni centar Obrazovne ustanove Komesarijat za izbeglice i migracije Međunarodne organizacije Organizacije civilnog društva	Definisana lista posebno osetljivih grupa migranata na teritoriji jedinice lokalne samouprave
2.2. Utvrđivanje prioriternih potreba posebno ranjivih grupa migranata	Savet za migracije	Gradsko/ opštinsko veće Centar za socijalni rad Zdravstveni centar Obrazovne ustanove Komesarijat za izbeglice i migracije Međunarodne organizacije Organizacije civilnog društva	Utvrđena lista prioriternih potreba posebno ranjivih grupa migranata

Cilj 3. Unapređena saradnja usvajanjem lokalnih međusektorskih strategija i lokalnih međusektorskih planova akcije za integraciju migranata u lokalnoj zajednici			
Aktivnost	Nosilac	Partneri	Pokazatelji sprovedene aktivnosti
3.1. Usvajanje lokalnih međusektorskih strategija (međusektorskih planova) za integraciju migranata	Savet za migracije	Gradsko/opštinsko veće Centar za socijalni rad Zdravstveni centar Nacionalna služba za zapošljavanje Obrazovne ustanove Komesarijat za izbeglice i migracije Međunarodne organizacije Organizacije civilnog društva	(1) Usvojen najmanje jedan međusektorski plan/strategija za zbrinjavanje i integraciju migranata (2) Definisane uloge i odgovornosti lokalnih aktera za sprovođenje lokalne međusektorske strategije/plana
3.2. Obezbeđivanje izvora finansiranja lokalne strategije za integraciju migranata	Gradsko/opštinsko veće	Vlada Republike Srbije Međunarodne organizacije Privatni sektor	(1) Obezbeđena dugoročna i održiva sredstva za zbrinjavanje migranata u budžetu lokalne samouprave (2) Obezbeđeno dugoročno i održivo finansiranje programa i aktivnosti (3) Obezbeđeni domaći i međunarodni donatori

Cilj 4. Razvijene procedure za objedinjavanje međuopštinskih i regionalnih resursa i veće uključivanje različitih materijalnih i finansijskih resursa, s posebnim fokusom na većoj iskorišćenosti raspoloživih nacionalnih i EU fondova za zaštitu migranata			
Aktivnost	Nosilac	Partneri	Pokazatelji sprovedene aktivnosti
4.1. Uspostavljanje jedinstvene, međuresorne metodologije za prikupljanje podataka o migrantima	Republički zavod za statistiku	Komesarijat za izbeglice i migracije Gradsko/opštinsko veće Organizacije civilnog društva	Definisana jedinstvena metodologija za prikupljanje podataka o migrantima
4.2. Razvijanje procedura za razmenu podataka o migrantima među relevantnim sektorima	Savet za migracije	Gradsko/opštinsko veće Komesarijat za izbeglice i migracije Organizacije civilnog društva Međunarodne organizacije Centar za socijalni rad Zdravstveni centar Nacionalna služba za zapošljavanje Obrazovne ustanove Mediji	(1) Definisane procedure za razmenu relevantnih podataka o migrantima između različitih ustanova i institucija na nivou lokalne samouprave (2) Definisane obaveze i odgovornosti socijalnih aktera za saradnju s medijima i publikovanje podataka o migrantima

Cilj 5. Razvijena nedostajuća i unapređena postojeća administrativna rešenja za koordinisano obezbeđivanje usluga u zajednici za migrante			
Aktivnost	Nosilac	Partneri	Pokazatelji sprovedene aktivnosti
5.1. Razvijene međusektorske procedure za upućivanje migranata na usluge, s jasno utvrđenim ulogama i odgovornostima sektora	Gradska/opštinska uprava	Savet za migracije	Definisane procedure za postupanje svih socijalnih aktera u obezbeđivanju prava na usluge migrantima
5.2. Pojednostavljena procedura za ostvarivanje prava migranata u zajednici	Gradska/opštinska uprava	Savet za migracije	Uspostavljena jasna, migrantima lako dostupna i razumljiva, procedura za korišćenje prava i usluga u zajednici
5.3. Definisana dinamika redovnih multisektorskih sastanaka na nivou lokalne samouprave za evaluaciju poslova zbrinjavanja migranata	Gradska/opštinska uprava	Savet za migracije	(1) Utvrđena dinamika multisektorskih radnih sastanaka (2) Definisana sadržaj izveštaja o evaluaciji multisektorske saradnje u zaštiti migranata
5.4. Obezbeđeni preduslovi za integrisano delovanje javnih ustanova i organizacija civilnog društva	Gradska/opštinska uprava	Savet za migracije	Potpisani protokoli o saradnji između javnih ustanova i organizacija civilnog društva

Cilj 6. Unapređena znanja i veštine profesionalaca u oblasti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, zapošljavanja i kulture za suzbijanje socijalne segregacije, socijalne isključenosti i marginalizacije migranata u lokalnim zajednicama			
Aktivnost	Nosilac	Partneri	Pokazatelji sprovedene aktivnosti
6.1. Obezbeđeni preduslovi za institucionalno pamćenje za oblast migracija	Gradska/opštinska uprava	Savet za migracije	(1) Imenovani stručni radnici u lokalnim samoupravama zaduženi za oblast migracija (2) Obezbeđenje načina za prenošenje znanja na stručne radnike koji će ih zameniti na tom mestu
6.2. Unapređena znanja, veštine i stavovi profesionalaca koji rade s migrantima za prepoznavanje i uvažavanje kapaciteta migranata za aktivno uključivanje u zajednicu	Gradska/opštinska uprava	Komesarijat za izbeglice i migracije Međunarodne organizacije Organizacije civilnog društva	(1) Organizovane najmanje tri obuke o kulturnom identitetu migranata za profesionalce u JLS (2) Organizovana stalna stručna podrška profesionalcima koji rade s migrantima
6.3. Organizovani programi obuke za profesionalce koji rade s migrantima	Gradska/opštinska uprava	Komesarijat za izbeglice i migracije Međunarodne organizacije Organizacije civilnog društva	Organizovane najmanje tri obuke godišnje za profesionalce koji rade s migrantima

Cilj 7. Razvijene lokalne i regionalne kampanje za razumevanje i uvažavanje kulturnog identiteta migranata			
Aktivnost	Nosilac	Partneri	Pokazatelji sprovedene aktivnosti
7.1. Razvijena lokalna kampanja za promociju vrednosti multikulturalizma	Gradska/opštinska uprava	Lokalni mediji Lokalne ustanove kulture Organizacije civilnog društva	Sprovedena kampanja za promociju multikulturalizma
7.2. Organizovana obuka za predstavnike medija za izveštavanje o migrantima	Gradska/opštinska uprava	Lokalni mediji Organizacije civilnog društva	Organizovana obuka za lokalne medije
7.3. Podstaknut razvoj zajedničkih javnih prostora (kulturnih centara, igrališta za decu, sportskih centara, biblioteka...) za migrante i lokalno stanovništvo	Gradska/opštinska uprava	Lokalne ustanove kulture Lokalni sportski klubovi Organizacije civilnog društva	Uređen najmanje jedan zajednički prostor za kulturna i sportska dešavanja za migrante i lokalno stanovništvo

Cilj 8. Razvijeni mehanizmi monitoringa i evaluacije lokalnih strategija i lokalnih planova integracije migranata			
Aktivnost	Nosilac	Partneri	Pokazatelji sprovedene aktivnosti
8.1. Razvijen sistem praćenja i evaluacije efekata programa i aktivnosti s migrantima i za migrante	Savet za migracije	Komesarijat za izbeglice i migracije Gradsko/opštinsko veće Centar za socijalni rad Zdravstveni centar Nacionalna služba za zapošljavanje Obrazovne ustanove Organizacije civilnog društva	Definisan sistem praćenja i evaluacije postignutih efekata u zaštiti i integraciji migranata
8.2. Unapređeno kvantitativno i kvalitativno prikupljanje i razmena podataka između svih relevantnih aktera o ostvarenim rezultatima na planu njihove zaštite	Savet za migracije	Komesarijat Gradsko/opštinsko veće Centar za socijalni rad Zdravstveni centar Nacionalna služba za zapošljavanje Obrazovne ustanove Organizacije civilnog društva	Razvijena jedinstvena metodologija prikupljanja i razmene podataka o evaluaciji

VI

OČEKIVANI ISHODI KOORDINACIJE LOKALNIH AKTERA U ZAŠTITI MIGRANATA

Lokalne strategije za integrisano delovanje u zbrinjavanju i integraciji migranata razlikovaće se u zavisnosti od razvijenosti lokalne samouprave, od broja i strukture migranata koji borave na njenoj teritoriji, kao i od resursa kojima raspolaže lokalna samouprava. Zato je najvažnija potreba da lokalne strategije za koordinisano delovanje budu fleksibilne i primerene stvarnim potrebama i raspoloživim resursima svake pojedinačne lokalne samouprave. Koordinisane aktivnosti na nivou lokalnih samouprava treba da omoguće da se prevladaju uočene teškoće u zbrinjavanju migranata, a posebno da se dostigne sledeće:

- (1) adekvatno, razumljivo i pravovremeno informisanje o svim uslugama i merama socijalne zaštite koje se pružaju u centru za azil ili u lokalnoj zajednici u kojoj se nalaze migranti, jer je to preduslov za unapređenje socijalne zaštite migranata i za njihovu socijalnu uključenost;
- (2) redovni susreti i međusobna komunikacija i upoznavanje migranata i lokalnog stanovništva, kao neophodan preduslov za uspostavljanje razumevanja i prihvatanja, kao i za postepeno povećanje socijalne uključenosti migranata u zajednicu. Podržavajuće, stabilno okruženje u kojem borave migranti predstavlja osnov za njihovu socijalnu integraciju, s jedne strane, kao i za očuvanje mentalnog zdravlja koje u najvećoj meri ima uticaja na sve sfere života migranata, uklju-

čujući traženje stabilnih izvora prihoda i pravljenje planova za budućnost, s druge. Iz tih razloga, podrška svih socijalnih aktera koji rade s migrantima – i zaposlenih u centrima za azil i javnih ustanova i nevladinih organizacija i udruženja građana – jeste najvažnija karika u socijalnoj zaštiti i socijalnom uključivanju migranata u lokalnim zajednicama u kojima borave;

- (3) redovno usavršavanje stručnih radnika koji su angažovani u zbrinjavanju migranata, kao i podrška u prevladavanju profesionalnih rizika i smanjenju stresa koji bi značajno doprineli kvalitetu usluga koje se pružaju migrantima. Pri tome, bilo bi posebno korisno organizovati mešovite grupe, sastavljene od predstavnika javnog i nevladinog sektora, iz različitih sistema, kako bi se međusobno upoznali i olakšali koordinisano delovanje;
- (4) koordinisano delovanje svih socijalnih aktera, kako bi se njihove performanse odvijale na najvišem stepenu, na dobrobit migranata;
- (5) redefinisani pristup obrazovanju dece migranata u zavisnosti od dužine boravka. Postojeći sistem je odgovarajući za decu koja se kraće zadržavaju, ali za decu koja borave u Srbiji duže vreme, bez obzira na njihov pravni status, potrebno je staviti fokus na intenzivno učenje srpskog jezika, kako bi deca mogla efektivno i nezavisno da prate nastavu;
- (6) dodatno angažovanje na motivaciji dece migranata i njihovih roditelja i staratelja za redovno pohađanje škole, kao i motivisanje prosvetnih radnika da podršku i podržavaju redovnost pohađanja škole;
- (7) organizovanje većeg broja vannastavnih aktivnosti orijentisanih na interkulturni dijalog i bolje međusobno upoznavanje, u interesu podizanja nivoa razumevanja i prihvatanja između lokalne dece i dece migranata;
- (8) sistemsko uključivanje u obrazovni sistem i podrška za decu srednjoškolskog uzrasta;
- (9) jačanje kapaciteta profesionalnih nastavnika za prilagođavanje nastavnog materijala i realizaciju časa, tako

- da nastavu mogu da prate i da u njoj učestvuju svi đaci u razredu, uključujući i decu migrante, kao i razvijanje individualnih obrazovnih programa;
- (10) uspostavljanje sistema informisanja migranata o njihovim pravima u oblasti zapošljavanja i rada, u saradnji s Nacionalnom službom za zapošljavanje, i kreiranje posebnih mera za zapošljavanje migranata;
 - (11) informisanje poslodavaca i najšire zajednice o mogućnostima angažovanja migranata, kao i o njihovim pravima i obavezama, i razvijanje modela praćenja i publikovanja pozitivnih primera, kako bi se unapredila motivacija migranata za rad, kao i motivacija poslodavaca za angažovanje migranata;
 - (12) organizovanje intenzivnih kurseva srpskog jezika kako bi se ostvario osnovni preduslov za dobijanje posla u Srbiji;
 - (13) osiguranje prava na privatnost i prava na zdravlje svim migrantima i tražiocima azila i obezbeđivanje dostupnosti potrebnih usluga i lekova, uz umanjenje rizika od odlaganja lečenja ili pravljenja pauza u lečenju i terapiji;
 - (14) davanje prioriteta i obezbeđivanje maksimalne sigurnosti za posebno ranjive grupe migranata, a pre svega deci bez pratnje, mladim muškarcima, trudnicama, starijim osobama, žrtvama seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, žrtvama trgovine ljudima, žrtvama torture itd.;
 - (15) redovno utvrđivanje zdravstvenog stanja migranata i ostvarivanje prava migranata na zdravstvenu zaštitu u skladu s utvrđenim potrebama;
 - (16) dostupnost zdravstvenih usluga i migrantima i tražiocima azila u svim sredinama, a posebno u situacijama u kojima je neophodno pružiti specijalizovane zdravstvene usluge u zdravstvenoj ustanovi koja ne postoji u mestu u kojem boravi migrant, odnosno tražilac azila;
 - (17) dovoljan broj posebno obučениh prevodilaca za pružanje pomoći zdravstvenim radnicima i migrantima u procesu obezbeđivanja zdravstvene zaštite migranata;

- (18) unapređenje stepena informisanja migranata i tražilaca azila o raspoloživim zdravstvenim uslugama i ustanovama, kao i o načinima ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu;
- (19) obezbeđivanje i organizovanje obučениh volontera i saradnika za pružanje relevantnih informacija migrantima, koje su od značaja za ostvarivanje zdravstvene zaštite, kao i za pružanje socijalno-psihološke prve pomoći;
- (20) koordinacija među svim akterima u lokalnim zajednicama koji su direktno ili indirektno uključeni u zaštitu zdravlja migranata;
- (21) relevantna i blagovremena razmena informacija o zdravstvenom statusu migranata i donošenje na podacima zasnovanih zdravstvenih programa, a posebno programa preventivne zdravstvene zaštite migranata;
- (22) aktivno učešće migranata, pojedinačno i porodično, u aktivnostima koje su deo kulturne integracije, koristeći različite metode i alate integracije kao što su umetnost, kultura i sport;
- (23) kontinuirano unapređivanje stavova prema migraciji i migrantima, kroz unapređivanje odrednica i izraza koji se koriste u javnosti, a posebno u medijima, kako bi se postepeno stvarala pozitivna klima za njihovu potpunu socijalnu i kulturnu integraciju;
- (24) razvijanje obrazovnih politika i akcija za promenu stavova, kao što su antirasistička pedagogija, konfliktna pedagogija, kulturna i interkulturalna medijacija, kao i javni dijalog;
- (25) prenošenje primera dobre prakse iz oblasti kulture i kulturne integracije migranata na sve zajednice u Srbiji, s posebnim fokusom na zajednice u kojima je povećan broj migranata;
- (26) aktivno učešće umetnika i kulturnih radnika u aktivnostima nevladinih organizacija koje doprinose kulturnoj razmeni migranata i lokalnog stanovništva, kako bi se stvarali pozitivni temelji za zajednički suživot.

VII KOORDINACIJA I IZVEŠTAVANJE

U proces implementacije Strategije za koordinisano delovanje lokalnih aktera u zaštiti migranata na nivou lokalnih zajednica uključuju se ravnopravno, a u skladu sa svojim ovlašćenjima i svojim delokrugom rada, predstavnici organa vlasti na nivou lokalne samouprave, predstavnici javnih ustanova i institucija, predstavnici organizacija civilnog društva – nevladinih organizacija, kao i udruženja građana iz svih sektora relevantnih za socijalnu integraciju migranata u zajednicu – sektora socijalne zaštite, obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i kulture.

Efekti primene Strategije za koordinisano delovanje lokalnih aktera u zaštiti migranata treba da budu vidljivi kako na nivou lokalnih zajednica tako i na nivou RS. U tom cilju, jedinice lokalne samouprave će o efektima sprovođenja Strategije izveštavati nadležne institucije na nivou RS, a pre svega Komesarijat za izbeglice i migracije, kao i resorna ministarstva koja se bave oblastima socijalne zaštite, zdravlja, obrazovanja i zapošljavanja. Na taj način će se omogućiti da naučene lekcije budu od koristi prilikom formiranja budućih strategija u oblasti migracija.

Organizacije civilnog društva treba da budu aktivne u praćenju primene Strategije i dostizanja ključnih indikatora, da kontinuirano ukazuju na potrebe za izmenama ciljeva u skladu s promenama konteksta i da zahtevaju odgovornost donosilaca odluka na lokalnom nivou.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
352:364-054.7

МИЛОЈЕВИЋ, Славица, 1965–

Strategija za koordinisano delovanje lokalnih aktera u zaštiti
migranata / Slavica Milojević. – Beograd : Beogradski centar za
ljudska prava, 2019 (Beograd : Dosije studio). – 55 str. ; 20 cm

"Publikacija je nastala u okviru projekta 'Ka održivom modelu
zaštite ranjivih kategorija migranata u Srbiji!..' --> kolofon. – Na nasl.
str.: Predlog Beogradskog centra za ljudska prava. - Tiraž 100. –
Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-7202-206-3

а) Мигранти – Заштита – Србија

б) Локална самоуправа – Србија

COBISS.SR-ID 280378124

